

บทที่ 5

การฝึกฟื้นฟูและอาชีพนอกระบบโรงเรียน

การพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพมากขึ้น สามารถทำได้โดยการให้การศึกษาอบรมทั้งในระยะก่อนเข้าทำงาน หรือในระหว่างทำงาน การศึกษาอบรมดังกล่าวสามารถทำได้ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน

การศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการศึกษาตามปกติที่จัดเป็นระบบมีขั้นตอนและระดับของหลักสูตร และตามกรอบเวลาที่แน่นอน โดยทั่วไปก็หมายถึงระดับการศึกษาในระดับสามัญศึกษา อาชีวศึกษา ฝึกหัดครู และอุดมศึกษา

สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาที่จัดให้ในระบบโรงเรียน โดยกำหนดระยะเวลา หลักสูตร คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา และประเภทของสถาบันการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นได้พอสมควร และผู้ที่เข้าศึกษานั้นมักจะมีอายุมากกว่าผู้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การศึกษาผู้ใหญ่เป็นต้น หรือผู้ที่ได้รับการศึกษาต่อ มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพก็อาจจะเข้ารับการอบรมในสถาบันพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

ในการจัดระบบการศึกษาของรัฐบาลนั้น รัฐบาลจะต้องจัดระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีทั้งจำนวน และคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ใน การจัดระบบการศึกษานั้นรัฐบาลจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานเป็นอย่างดี จึงจะสามารถนำวิเคราะห์เพื่อวางแผนจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานได้

เมื่อพิจารณาจากจำนวนแรงงานที่เริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ทั้งหมดประมาณ 744,721 คน ในปี 2525 เป็นแรงงานที่มีพื้นความรู้ไม่เกินชั้นประถม杰ดจำนวน 519,157 คน

มศ.3 และ ม.3 อีก 30,875 คน มศ.5 จำนวน 63,297 คน ที่เหลือเป็นแรงงานที่มีพื้นความรู้ตั้งแต่ระดับอาชีวศึกษา ฝึกหัดครู และอุดมศึกษา ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้กลังนี้พบว่าเป็นแรงงานที่ได้รับการพัฒนาถึงระดับที่พร้อมจะตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน แต่สำหรับแรงงานกลุ่มแรก คือผู้ที่ออกจากระบบการศึกษา ป.4, ป.7 มัธยมต้นและมัธยมปลาย ซึ่งมีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 613,329 คน หรือคิดเป็นถึงร้อยละ 82.35 ของผู้เข้าสู่แรงงานทั้งหมด อาจเรียกได้ว่าซึ่งเป็นแรงงาน “ดิบ” คือแรงงานที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ถ้ามองในแง่ของความรู้และทักษะในการทำงานด้วย “มือ” หรือด้วย “สมอง” แรงงานเหล่านี้ได้ถูกปล่อยออกจากมาตรฐานตลาดแรงงานด้วยเหตุผลความจำเป็นนานัปการ ทั้งในแง่ของรัฐในการจัดระบบการศึกษาและในแง่ของเอกชนในการรับการศึกษาต่อ

5.1 สาเหตุของการฝึกอบรม

การที่แรงงานส่วนใหญ่ที่ออกจากมาตรฐานแรงงานเป็นแรงงานที่มีพื้นความรู้ต่ำและไม่ได้รับการเรียนการฝึกให้รู้จักการทำงานด้วยฝีมือ ได้ก่อให้เกิดปัญหาอย่างน้อย 3 ประการ คือ

ประการแรก ประสิทธิภาพการผลิตหรือการปฏิบัติงานของแรงงานเหล่านี้ก็ล้าวโดยทั่วไปแล้วซึ่งอยู่ในระดับต่ำ ทำให้การผลิตสินค้าและบริการในระบบการผลิตโดยส่วนรวมอยู่ในระดับต่ำไปด้วยซึ่งมีผลลัพธ์ต่อกันในรูปต้นทุนการผลิตของสินค้าและบริการสูง คุณภาพสินค้าต่ำและไม่มีมาตรฐาน ทำให้เป็นผลต่อเนื่องไปสู่ปัญหาการเปลี่ยนกับตลาดต่างประเทศทั้งภายในประเทศไทยและการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศด้วย

ประการที่สอง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาการแรงงาน แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่การประกอบธุรกิจไม่อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากปัญหาด้านแรงงานไม่มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะเดียวกัน มีการใช้บังคับกฎหมาย “ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ” ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างระหว่างค่าตอบแทนแรงงาน กับคุณภาพของงานที่ได้จากแรงงานนั้น

ประการที่สาม ทำให้เกิด “การว่างงาน” มากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุสืบเนื่องมาจาก 2 ประการแรก นั่นเอง

5.2 ลักษณะของแรงงานที่การฝึกอาชีพ

แรงงานใหม่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาจนถึงขั้นเป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมีจำนวนทั้งสิ้น 613,329 คน ปัญหาอยู่ที่ว่าแรงงานทั้งหมดนี้ จำเป็นจะต้องฝึกอาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งหมดหรือไม่ คำตอบก็คือไม่จำเป็นต้องฝึกอาชีพก่อนเข้าทำงานทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะ

ประการแรก แรงงานทั้งหมดมีขนาดใหญ่โตเกินกว่าหน่วยงานรับผิดชอบด้านนี้ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจะสามารถรองรับได้

ประการที่สอง ความต้องการแรงงานของวิสาหกิจทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีอยู่หลายระดับแล้วแต่ประเภทและชนิดของวิสาหกิจ แต่กล่าวโดยรวม ๆ แล้วความต้องการแรงงานประเภท “ไรซ์เม่อ” จะมีสัดส่วนสูง รองลงมาคือเป็นประเภท “กิงฟิวชัน” และประเภท “วิชาชีพ” เป็นต้น

ประการที่สาม การฝึกฝนแรงงานให้มีความสามารถเฉพาะอย่าง ในบางลักษณะสามารถกระทำได้ในระดับโรงงาน หรือสถานประกอบการ ซึ่งโรงงานหรือสถานประกอบการเหล่านี้จะรับผิดชอบอยู่แล้วในการจัดการฝึกอบรมให้กับแรงงานใหม่ที่เพิ่งได้รับบรรจุเข้าทำงานในระยะเริ่มแรก นอกจากนั้นยังให้การฝึกฝนเพิ่มเติมอยู่เป็นครั้งคราว ระหว่างการปฏิบัติงานในระยะต่อ ๆ มาอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่ว่า ไม่จำเป็นจะต้องฝึกอาชีพให้แรงงานทั้งหมดก่อนเข้าทำงาน ก่อให้เกิดปัญหา ว่าควรจะมีการฝึกอาชีพหรือพัฒนาแรงงานที่มีอยู่จำนวนเท่าใด

ทั้งนี้เนื่องจากระบบข้อมูลที่มีอยู่เป็นการยกที่จะสามารถกำหนดได้ว่าในจำนวนแรงงานใหม่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาดังกล่าวมีอยู่มากน้อยเท่าใด หรือมีสัดส่วนเท่าใดที่ “จะต้อง” ได้รับการฝึกเมือและอาชีพจากการดำเนินการของรัฐ และจากข้อเท็จจริงแรงงานส่วนใหญ่คือ ประมาณร้อยละ 70 หรือจำนวนประมาณ 429,330 คน จะเข้าสู่ระบบการผลิตภาคเกษตรกรรม จึงเหลือแรงงานที่ออกไปสู่ระบบการผลิตภาคอุตสาหกรรม จำนวนประมาณ 189,999 คน แต่เพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันคือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหรือการทำงานของแรงงาน ที่อาจกล่าวได้ว่าแรงงานไม่ว่าในหรือนอกภาคเกษตรกรรม ควรต้องได้รับการฝึกเมือและ

อบรมวิชาความรู้อย่างได้อย่างหนึ่งเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการผลิตให้ทันสมัยขึ้น รวมทั้งการเป็น “ลูกจ้าง” หรือ “คนงาน” ที่มีคุณภาพ เมื่อยอมรับกันเช่นนี้แล้วจึงอาจกล่าวได้ว่า “เป้าหมาย” ของกำลังแรงงานที่ควรได้รับการฝึกฝีมือและวิชาชีพจะมีมากมายแต่ก็ไม่ถึงจำนวน 613,329 คน

เพื่อให้แรงงานได้มีความรู้ในวิชาชีพมากขึ้น หน่วยงานอาชีวศึกษาได้ร่วมมือกับโรงเรียนมัธยมทั้งของรัฐบาลและเอกชนในการรับนักเรียนให้เข้ามาเรียนวิชาชีพเพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้นักเรียนที่อกความสามารถประกอบอาชีพนั้นได้ แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก และสิ่งเปลี่ยนแปลงบประมาณมาก ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักเรียนในกลุ่มมัธยมศึกษามีจำนวนมาก และส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ไปทางสายสามัญเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นการฝึกเช่นนี้จะทำให้สูญเสียบประมาณโดยใช้เหตุ

อีกประการหนึ่ง เยาวชนในกลุ่มมัธยมศึกษามีอายุน้อยเกินไป คือต่ำกว่า 15 ปี ยอมเป็นการยาก และไม่อยู่ในขอบข่ายความสนใจที่จะฝึกวิชาชีพที่เข้มข้นได้ ดังนั้นเพื่อให้การฝึกมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่า ควรจัดหลักสูตรสำหรับเยาวชนอายุ 15 ปีขึ้นไปในหลักสูตรนอกรอบโรงเรียน

5.3 ระบบการฝึกฝีมือและอาชีพ

5.3.1 เป้าหมายของการฝึกฝีมือและอาชีพ

1. เพื่อฝึกแรงงานที่พึงเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ซึ่งมีความรู้ระดับไม่เกินประถมหก มศ.3 (และม.3) และมัธยมปลาย

2. เพื่อฝึกแรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานเก่าที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปีด้วย เพราะว่าแรงงานเหล่านี้ก็ประสบปัญหาทำงานองเดียวกัน คือยังไม่ได้รับการฝึกฝนฝีมือและอาชีพมาก่อน ในระยะที่ผ่านมา และได้สะสมกันมาเรื่อยๆ ส่วนสำคัญคงได้งานทำแล้ว แต่ก็ไม่น้อยที่ประสบปัญหาการว่างงานในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง คือการว่างงานโดยเบ็ดเตล็ด การว่างงานตามฤดูกาล หรือการทำงานต่ำระดับ

จากการศึกษาถึงระบบการฝึกฝีมือและอาชีพของประเทศไทยพบว่า ทั้งภาครัฐบาล และเอกชนต่างได้มีบทบาทอย่างสำคัญ ซึ่งก็เป็นนโยบายของรัฐอยู่แล้วที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนในการจัดการฝึกฝีมือและอาชีพ แต่การดำเนินการภาคเอกชนนั้นยังขาดการศึกษาและเก็บรวมข้อมูล จึงไม่สามารถทราบขอบข่ายขนาดและปัญหาว่ามืออย่างไร ในที่นี้จะได้ศึกษา วิเคราะห์เฉพาะในส่วนที่ดำเนินการโดยภาครัฐบาลเท่านั้น

5.3.2 หน่วยงานฝึกฝีมือและอาชีพ

การฝึกฝีมือและวิชาชีพซึ่งจัดทำโดยภาครัฐบาลมีการดำเนินงานในหลายหน่วยงาน คือประมาณ 15 หน่วยงาน บางหน่วยงานก็ดำเนินการในเรื่องนี้ในฐานะเป็น “งานหลัก” และบางหน่วยงานก็ดำเนินการในฐานะเป็น “งานรอง” เมื่อเปรียบเทียบกับหน้าที่ความรับผิดชอบ พื้นฐาน (หลัก) ของหน่วยงานนั้น ๆ กลุ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้เป็นงานหลักประกอบด้วย กรรมการศึกษา nok โรงเรียน กรมอาชีวศึกษา กรมส่งเสริมคุณภาพการศึกษา และกรมแรงงาน (สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน) ส่วนกลุ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้เป็นงานรองประกอบด้วย กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมประชาสงเคราะห์ กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเยาวชนแห่งชาติ ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคมและกระทรวงการคลัง

5.3.3 วัตถุประสงค์และระยะเวลาในการฝึก

ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนการฝึกของหน่วยงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การฝึกอาชีพในลักษณะ “งานรอง” นั้น ไม่สามารถรวมได้ครบถ้วน ประกอบกับจำนวนการฝึกที่ไม่แน่นัด ระยะเวลาการฝึกส่วนใหญ่เป็นระยะสั้น ๆ เพื่อให้เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ได้รับการฝึกสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงให้สามารถประกอบอาชีพของตนเองหรือครอบครัวให้ดีขึ้น คงมีเพียงส่วนน้อยที่มุ่งฝึกเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกฝนมีโอกาสเข้าสู่ตลาดแรงงาน เช่น เป็นลูกจ้างคนงานตามโรงงานและสถานประกอบการต่าง ๆ

การฝึกอาชีพในลักษณะ “งานหลัก” ที่จัดโดยภาครัฐบาลเป็นกลุ่มที่มีการจัดหลักสูตรฝึกฝีมือและอาชีพระยะสั้น ในปัจจุบันมีอยู่ 4 หน่วยงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งฝึกแรงงาน

เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อประกอบอาชีพเป็นสำคัญ หลักสูตรการฝึกยาวนานกว่า และใช้อุปกรณ์ประกอบการฝึก และเครื่องจักรประกอบการฝึกอย่างจริงจัง ทำให้การฝึกมีความเข้มกว่ามาก หน่วยงานทั้ง 4 หน่วยนี้ สามารถฝึกแรงงานป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานและประกอบอาชีพอิสระได้ประมาณ 213,696 คน ในปี 2525 หรือคิดเป็นร้อยละ 34.84 ของกลุ่มเป้าหมาย สูงสุด (613,329 คน) จึงนับว่ายังอยู่ห่างไกลมากที่จะขยายการฝึกให้สามารถครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายสูงสุดได้ และยังจะห่างไกลออกไปอีกถ้าจะพิจารณารวมไปถึงแรงงานระดับเดียวกันนี้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมาก่อนหน้านี้แล้ว

หน่วยงานหลัก	จำนวนผู้ฝึก (ปี 2525)
1. กรมการศึกษาอกรโรงเรียน	121,890 ¹
2. กรมอาชีวศึกษา (โรงเรียนสารพัดช่าง)	20,758
3. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	62,580 ¹
4. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน	8,468
รวมทั้งหมด	213,696

หมายเหตุ¹ เป้าหมายผู้เข้าฝึก

การฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้นที่หน่วยงานของรัฐคือ กรมอาชีวศึกษา และกรม-การศึกษาอกรโรงเรียนดำเนินการอยู่โดยเฉพาะการจัดฝึกอาชีพให้แก่บุคคลทั่วไปและไม่จำกัดพื้นความรู้ ปรากฏว่าประมาณร้อยละ 45 ของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพได้ออกก่อนจะเรียนสำเร็จตามหลักสูตร สรุปได้ว่า มีสาเหตุหลายประการ ประการที่หนึ่ง เนื่องมาจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ทำให้ไม่สามารถศึกษาจนจบหลักสูตรได้ ประการที่สอง ผู้เข้ารับการอบรมสนใจที่จะศึกษาเฉพาะบางส่วนของหลักสูตรนั้น ๆ เพื่อนำมาเสริมและเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพหรือเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ภายในครอบครัวเมื่อเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้วก็ออกไป ประการที่สาม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคุณสมบัติต่างกันเนื่องจากการกำหนดคุณวุฒิของผู้เข้าฝึกอบรมไว้กว้างมากคือตั้งแต่ผู้สำเร็จป. 4 ขึ้นไป โดยไม่จำกัด จึงมีพื้นฐาน

ความรู้ไม่เท่ากันทำให้เกิดการเบื่อและไม่เข้าใจในวิชาที่สอน สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ปัญหาการออกกลางคันนั้นออกจากการทำให้เกิดการสูญเสียด้านงบประมาณแล้ว ยังเป็นการปิดโอกาสของผู้สมควรรายอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอาชีพด้วย

5.3.4 งบประมาณการฝึกของหน่วยงานหลัก

ปี 2525 งบประมาณการฝึกฝึกและอาชีพของทั้ง 4 หน่วยงานที่ใช้ไปรวมทั้งสิ้น 229.92 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.72 ของงบประมาณทั้งหมด ที่หน่วยงานเหล่านี้ได้รับโดยมีรายละเอียดคือ กรมอาชีวศึกษาได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้นในโรงเรียนสารพัดช่างและศูนย์ฝึกวิชาชีพ เป็นเงิน 92.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.34 ของงบประมาณทั้งหมดของหน่วยงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพเป็นเงิน 65.77 ล้านบาท หรือร้อยละ 9.48 ของงบประมาณทั้งหมดของหน่วยงาน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดสรรงบประมาณสำหรับการฝึกฝึกและอาชีพเป็นเงิน 34.99 ล้านบาท หรือร้อยละ 43.30 ของงบประมาณทั้งหมดของหน่วยงาน และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการฝึกจำนวน 36.17 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.22 ของงบประมาณทั้งหมด (ตั้งแสดงในตารางที่ 6-1)

ตาราง 5.1 งบประมาณการฝึกฝีมือและอาชีพระยะสั้นของ 4 หน่วยงาน

ปี 2525

หน่วยงาน	งบประมาณ (ดำเนินการและ ลงทุน) ทั้งหมด (ล้านบาท)	งบประมาณโครงการฝึกฝีมือ ^{และอาชีพระยะสั้น}	
		ล้านบาท	% ของทั้งหมด
1. กรมอาชีวศึกษา	2,141.28	92.99	4.34
ร.ร.สารพัดช่าง		41.34	
ศูนย์ฝึกวิชาชีพ		51.65	
2. กรมการศึกษานอกโรงเรียน	693.69	65.77	9.48
การศึกษาผู้ให้สัญญาอาชีพ		65.77	
3. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน	80.80	34.99	43.30
การฝึกอาชีพ		33.16	
การกำหนดและทดสอบมาตรฐาน		1.83	
ฝีมือช่างและงานแข่งขันช่าง			
4. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	59.08	36.17	61.22
รวม	2,974.85	229.92	7.72

(1) งบประมาณถ้วนเฉลี่ย

จากตารางที่ 6.1 พ่อจะมองเห็นภาพว่า งบประมาณที่ใช้เพื่อการฝึกฝีมือและอาชีพนี้ ยังมีจำนวนน้อยมาก และคิดเป็นเพียงร้อยละ 7.72 ของงบประมาณที่หน่วยงานเหล่านี้ได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมอาชีวศึกษาจัดสรรให้เพียงร้อยละ 4.34 และกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพียงร้อยละ 9.48 ในขณะที่ทั้ง 2 หน่วยงานนี้ต้องรับผิดชอบในการฝึกผู้ที่จะเข้าสู่แรงงานจำนวน 20,758 คน และ 109,255 คน ตามลำดับ ซึ่งหมายความว่ารัฐได้ลงทุนไปสำหรับการฝึกอบรมต่อหัวต่ำมาก กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายงบประมาณ (ดำเนินการ) ในการฝึกอาชีพระยะสั้นของโรงเรียนสารพัดช่าง กรมอาชีวศึกษา เฉลี่ยต่อหัวเพียง 1,026 บาท ต่อ

หลักสูตรระยัลสั่น ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมระยัลสั่นของโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ กรมการศึกษานอกโรงเรียนเฉลี่ยต่อหัวเพียง 539 บาท ในปี 2525

การลงทุนต่อหัวสำหรับฝึกอบรมได้ 2 ประการคือ ประการแรกได้มีการใช้จ่ายอย่างประทัด ลงทุนต่อหัวน้อยก็เป็นโอกาสให้สามารถขยายจำนวนการฝึกได้เพิ่มขึ้น นับว่าเป็นเรื่องดี และ ประการที่สอง เนื่องจากความจำากัดของงบประมาณ เพราะมีความจำเป็นต้องรับผู้เข้ารับการฝึกจำนวนมาก ก็ทำให้คุณภาพของการฝึกหรือของผู้ที่ได้รับการฝึกอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ความเข้มของการฝึกจะมีน้อยและไม่ถึงมาตรฐาน ทำให้เน้นการสอนภาคทฤษฎีมากเกินไป เนื่องจากครูฝึกคนหนึ่งต้องดูแลนักเรียนมากเกินไป และการขาดวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการเรียน การฝึก เป็นต้น นับว่าเป็นจุดอ่อน ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้เป็นเพียงข้อสังเกตเท่านั้นแต่ก็มีเหตุผลพอเชื่อได้ว่าเกิดผลเสียมากกว่าผลดี คุณภาพของผู้เข้ารับการฝึกมีไม่เพียงพอ จึงยังไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

ในด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวต่อหลักสูตรของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นเงิน 1,360.64 บาท นับว่าอยู่ในระดับปานกลางและขึ้นอยู่กับสาขาวิชาที่มีการฝึกอบรม และระยะเวลาของหลักสูตร แต่ก็ล่าวโดยทั่วไปแล้วเป็นการฝึกอบรมหลักสูตรระยัลสั่นตั้งแต่ 2 สัปดาห์ ถึง 8 สัปดาห์ และลักษณะสาขาวิชาที่ฝึกส่วนใหญ่สามารถออกมาประกอบอาชีพอิสระได้ และมีความสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของห้องถิน

สำหรับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมแรงงานนั้น pragmatism ค่าใช้จ่ายต่อหัวอยู่ในเกณฑ์สูงคือ เฉลี่ยประมาณ 1,378 บาทต่อเดือน ในปี 2523 หรือตกลงเฉลี่ยคนละ 13,780 บาท และ 15,158 บาท ต่อหลักสูตรระยัล 10 เดือน และ 11 เดือน ตามลำดับ นับว่าสูงกว่าอีก 2 หน่วยที่กล่าวมาแล้วมาก เหตุผลบางประการเท่าที่ทราบคือ การฝึกมีความเข้มข้นมากต้องใช้วัสดุอุปกรณ์การฝึกมากและเสียค่าครุภัณฑ์มาก ประกอบกับได้มีการใช้เครื่องจักรประกอบการฝึกที่ค่อนข้างทันสมัยและครบถ้วน (โดยได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ) จึงเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาค่อนข้างสูง สรุปแล้ว ระบบการฝึกงานของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานนับว่ามีมาตรฐานสูงสุด ค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงและสามารถผลิตออกมาได้ในจำนวนค่อนข้างน้อย จากการประเมินผลผู้เข้าฝึกส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 75.5 ได้งานทำ

(2) การเปรียบเทียบงบประมาณดำเนินการ และประสิทธิผลของการฝึกอาชีพของหน่วยงานหลัก

เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณดำเนินการของหน่วยงานทั้ง 4 ดังกล่าว กับงบประมาณดำเนินการของรัฐบาลทางด้านอาชีวศึกษาเฉลี่ยต่อหัวตลดหลักสูตรแล้ว พบร่วมค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา กล่าวคืองบประมาณค่าใช้จ่ายของการจัดอาชีวศึกษาตลดหลักสูตร (3 ปี) เป็น 17,127 บาท ในปี 2523 ในขณะที่ของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 15,158 บาท (หลักสูตร 11 เดือน) จำนวนผู้เข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมอาชีวศึกษามีจำนวนมากกว่ามาก มีการเรียนการสอนภาคทฤษฎีมาก แต่การฝึกทำงานโดยใช้เครื่องมือ เครื่องจักร มีน้อยกว่า จะเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการลงทุนของการจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาสูงกว่า การฝึกฝีมือของสถาบันพัฒนาฝีมือ กรมแรงงาน

เมื่อพิจารณาในด้าน “ประสิทธิผล” ของกำลังคนที่ผ่านการเรียน การฝึก จากสถาบันที่แตกต่างกันว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่พบว่าผู้ที่จบจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานมีโอกาสได้งานทำร้อยละ 75.5 ของผู้ที่จบหลักสูตรและได้รับรายได้ประมาณเดือนละ 1,300-1,900 บาท ในปี 2524 ในขณะที่ผู้ที่จบอาชีวศึกษา ระดับ ปวช. มีอัตราการมีงานทำเพียงร้อยละ 35.93 และถ้าเข้ารับราชการจะได้รับเงินเดือน 1,685 บาท แต่ถ้าทำงานกับภาคเอกชนคาดว่าจะได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างต่ำกว่านี้ คือ ใกล้เคียงกับค่าจ้างขั้นต่ำตามกฎหมาย ส่วนที่เหลือของผู้ที่จบการศึกษาระดับนี้ เนื่องจากส่วนหนึ่งประสบปัญหาการทำงานทำ จึงสมัครเรียนต่อระดับสูงขึ้นไปถึงร้อยละ 48.67 และประกอบอาชีพส่วนตัวร้อยละ 7.50 ของผู้สำเร็จการศึกษาปี 2524 ว่า การลงทุนของรัฐบาลด้านการฝึกฝีมือและวิชาชีพ นอกระบบโรงเรียนได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมต่อหน่วยสูงกว่าการลงทุนทางด้านการจัดการอาชีวศึกษา จึงน่าจะให้มีการขยายการลงทุนทางด้านนี้เพิ่มมากขึ้น และลดหรือชลอการลงทุนขยายการอาชีวศึกษาที่มีปัญหาร่วงงานมากลงไป

5.4 ข้อพิจารณาในการฝึกฝีมือและอาชีพ

5.4.1 การจัดการฝึกฝีมือ “นอกระบบโรงเรียน” ควรเน้นคุณภาพให้มากขึ้นอีกอย่างเพียงแต่ปริมาณ เพราะปรากฏว่าเด็กที่จบออกมากส่วนใหญ่ยังมีคุณภาพต่ำ คือไม่

สามารถทำงานได้ด้วยมือตามที่ได้รับการฝึกอุปกรณ์ได้ เนื่องจากการฝึกมีไม่เพียงพอ ในการปรับปรุงนี้อาจต้องลดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีลงไป เพิ่มภาคปฏิบัติและการฝึกให้มากขึ้น ปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องจักรและวัสดุสำหรับการฝึก และขยายเวลาการฝึก เป็นต้น

5.4.2 การฝึกอาชีพแบบเข้มข้นระยะสั้นคือไม่เกิน 1 ปีของสถาบันพัฒนาฝึกหัดแรงงาน กรรมแรงงาน จะสามารถตอบสนองต่อตลาดแรงงานได้ค่อนข้างดี อีกทั้งค่าใช้จ่ายติดต่อกันหลักสูตร ก็ยังต่ำกว่า การจัดการด้านอาชีวศึกษาระดับ ปวช. จึงควรหาทางขยายการฝึกนอกโรงเรียน ระดับนี้ให้มากขึ้น ถึงแม้จะต้องมีการลงทุนด้านกฎก่อสร้างและเครื่องจักรกลสำหรับการฝึกสูง แต่ก็เป็นการคุ้มค่า อีกทั้งยังอาจขอรับการช่วยเหลือจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นด้วย

5.4.3 สำหรับการจัดการฝึกในระบบโรงเรียนของกรมอาชีวศึกษา ควรมีการปรับปรุงให้เน้นการฝึกแบบเข้มข้น (ที่ต้องใช้เครื่องจักรกล) ให้มากขึ้น เพราะว่ามีเครื่องจักรกล และครุภัณฑ์ที่ใช้ร่วมกับการฝึกในระบบโรงเรียนอยู่ค่อนข้างพร้อมอยู่แล้ว ส่วนการฝึกอาชีพหลักสูตรอื่น ๆ ที่ไม่ต้องใช้เครื่องจักรกล เช่น การตัดเย็บสีอ่อน และการถนอมอาหาร เป็นต้น ควรให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อขัดปัญหาการซ้ำซ้อนและเป็นการส่งเสริมระบบความชำนาญ ยิ่งไปกว่านั้นยังปรากฏว่า การดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนยังมีการกระจายไปสู่จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านได้มากกว่า เพราะเป็นการใช้สถานที่โรงเรียนประถมและมัธยมที่มีอยู่ทั่วไป และมีการจัดระบบการฝึกการสอนที่สอดคล้องตามที่เสนอข้อมา

5.4.4 เนื่องจากมีการ “ออกกลางคัน” มา คือการสูญเปล่า ต้นทุนการผลิตต่อคนสูง และปิดทางผู้ที่มีศักยภาพรายอื่น ๆ จึงควรที่จะมีการศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงของการออกกลางคันให้เด่นชัดขึ้น และหาทางป้องกันแก้ไข อย่างไรก็ตามเท่าที่มีการยอมรับกัน สาเหตุของการออกกลางคันมาจากการคัดเลือกที่ยังไม่รัดกุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอ และเกี่ยวข้องกับพื้นฐานการศึกษาเดิมที่อาจไม่สัมพันธ์กับหลักสูตรด้วย เช่น การรับเข้าฝึกในหลักสูตรเข้มข้นหรือต้องเรียนภาคทฤษฎีมากพอสมควร ก็อาจต้องกำหนดเพิ่มการศึกษาเดิมไว้สูงหน่อย เป็นต้น

5.4.5 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานให้มากขึ้น พยายามหลีกเลี่ยงการจัดหลักสูตรหรือการคงหลักสูตรเดิมไว้ด้วยเหตุผลเพียงว่ามีเครื่องมือเครื่องใช้หรือเครื่องจักรกลเดิมอยู่แล้ว ทั้ง ๆ ที่ตลาดแรงงานด้านนั้นหรือความต้องการของประชาชนที่จะเข้ารับการฝึกมีน้อย ในกรณี อาจจำเป็นต้องมีการศึกษาประเมินความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งภายในและนอกประเทศ (ตะวันออกกลาง) ประกอบด้วย

5.4.6 ในการขยายการศึกษานอกระบบโรงเรียนต่อไปควรเน้นให้มีการกระจายออกไปสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น เพราะแรงงานกลุ่มนี้เป้าหมาย ส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาค เพื่อเป็นการลดต้นทุนการเข้ารับการฝึกของฝ่ายแรงงาน และยังจะเป็นการส่งเสริมการขยายการประกอบการ ตลอดจนการมีงานทำในภูมิภาคและจังหวัดต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนด้านอื่น ๆ เช่น แผนงานการพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาเมืองและชนบท เป็นต้น ซึ่งก็มีทิศทางที่จะต้องกระจายออกไปจากส่วนกลาง (กรุงเทพฯ และอาณาบริเวณใกล้เคียง) อยู่แล้วเช่นกัน

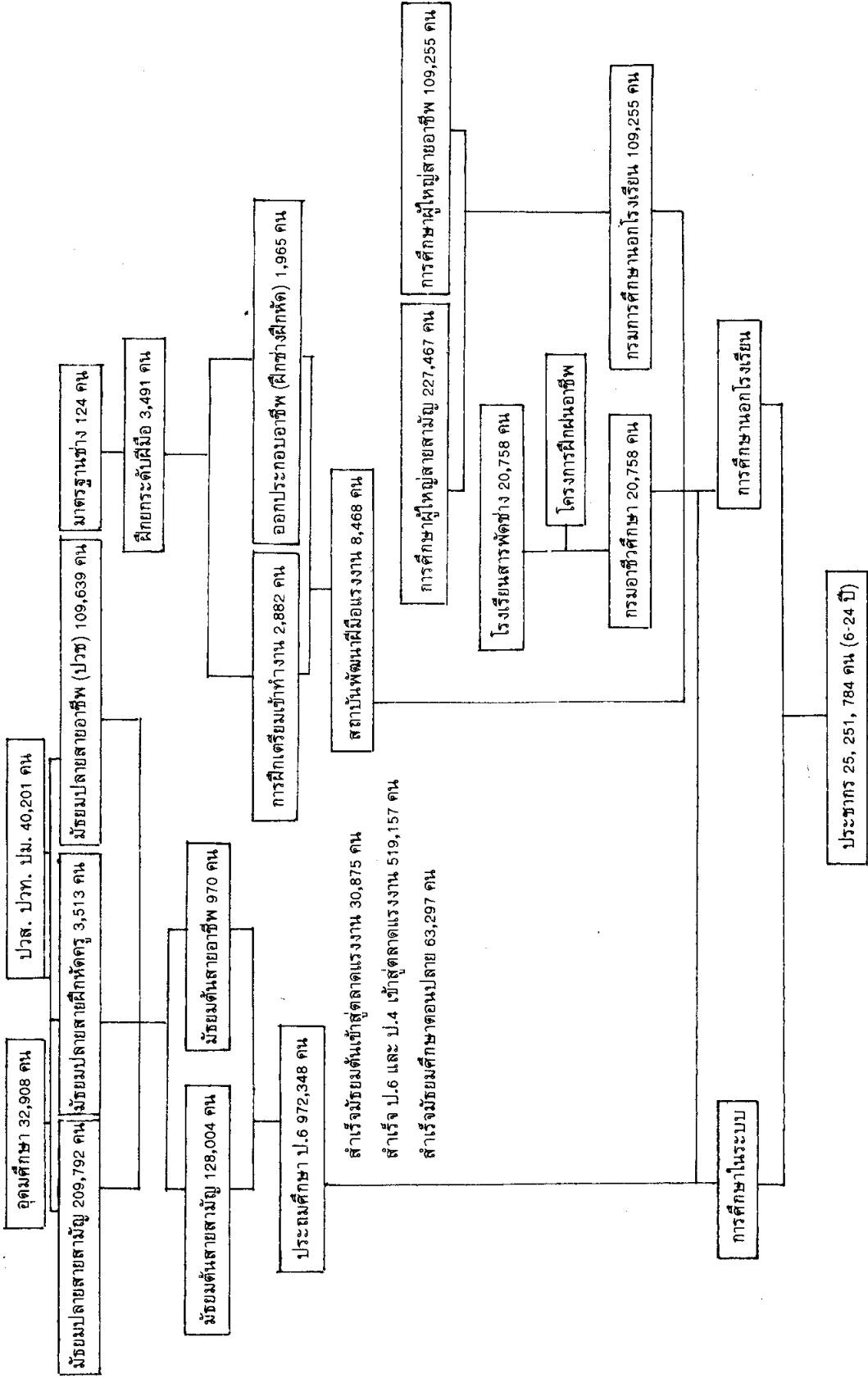
5.4.7 ควรให้กรรมแรงงานและกรมอาชีวศึกษาดำเนินธุรกิจความต้องการของตลาดแรงงานต่างประเทศด้วยในการขยายการฝึก ซึ่งในส่วนนี้อาจจำเป็นต้อง “ปรับ” หลักสูตรบ้าง โดยต้องศึกษาให้ทราบแน่ชัดว่า “คุณสมบัติ” และ “คุณภาพ” (Specification) ของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ “ควรเป็น” อย่างไร และดำเนินการคัดเลือกและฝึกในส่วนนี้ให้สอดคล้องกัน การลงทุนด้านนี้เพื่อการไปทำงานต่างประเทศนั้นให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมาก

5.4.8 ดำเนินการให้มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างฝ่าย “ผู้ผลิต” คือ 4 หน่วยงาน ดังกล่าว กับฝ่าย “ผู้ใช้” คือ โรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการอื่น ๆ ในการจัดหลักสูตรการฝึก และการฝึกเพื่อให้มีความสอดคล้องกันทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้ ควรหาทางให้ฝ่ายผู้ใช้มีส่วนร่วมในการฝึกที่ต้องใช้เครื่องจักรกล และการเชิญมาเป็นวิทยากร หรือครุฝึกเป็นครั้งคราวหรือตลอดหลักสูตรตามความเหมาะสมด้วย

5.4.9 ให้หน่วยงานที่จัดการฝึกฝึกมีร่วมมือกับกรมแรงงาน (กองจัดหางาน) ใน การจัดทำระเบียนคนงานที่ผ่านการฝึกและได้รับการจัดมาตรฐานแล้ว เพื่ออำนวยความสะดวกในการบรรจุตำแหน่งงานทั้งภาครัฐ-เอกชน และทั้งภายในภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของโครงการปรับปรุงข้อมูลตลาดแรงงานที่กรมแรงงานกำลังดำเนินการอยู่

5.4.10 จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานที่ดำเนินการฝึกจะต้องศึกษาติดตามประเมินผล ให้ทราบว่า ผู้ที่สำเร็จหลักสูตรออกไปแล้ว ได้ไปประกอบอาชีพอย่างไรหรือไม่ เพื่อประโยชน์ ในการปรับปรุงหลักสูตรและขยายการฝึกต่อไป

แผนที่ท้องที่และท้องที่ต่างๆ ของประเทศไทย หน้า 2525

5.5 การฝึกอาชีพของหน่วยราชการ

ปัจจุบันมีหน่วยราชการที่ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอาชีพหลายหน่วยงาน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 และที่ 5 การลงทุนในการฝึกอาชีพระยะสั้นเป็นการประยุกต์และผู้ได้รับบริการสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้โดยตรง และส่วนใหญ่เป็นอาชีพอิสระ จึงควรที่จะได้พิจารณาการดำเนินการฝึกอาชีพระยะสั้นของหน่วยงานต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดมากกว่าสร้างบัญหาข้ออ่อนและควรจะได้มีการทบทวนสาขาวิชาชีพที่จะสอดคล้องกับนโยบายในการแก้ปัญหาการว่างงาน ตามแนวทางการดำเนินงานในแผนพัฒนา ฉบับที่ 6 ต่อไป

ลักษณะการดำเนินงานการฝึกอาชีพของหน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบันมี ดังนี้

5.5.1 กรรมการศึกษานอกโรงเรียน

ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน โดยให้การศึกษาทั้งวิชาชีพและวิชาสามัญแก่เยาวชนและผู้ใหญ่ในลักษณะต่าง ๆ กัน สำหรับการดำเนินงานให้การฝึกอาชีพเรียกว่า งานการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เป็นงานจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านการประกอบอาชีพให้ดียิ่งขึ้น โดยจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้น ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ก. ประเภทโรงเรียนประจำที่ "ได้แก่โรงเรียนอาชีวศึกษาผู้ใหญ่"
- ข. ประเภทโรงเรียนเคลื่อนที่

5.5.2 กรรมอาชีวศึกษา

ได้ดำเนินการให้การศึกษาด้านวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นแก่เยาวชนและผู้ใหญ่ เพื่อให้ความรู้ในอันที่จะนำไปประกอบอาชีพในตลาดแรงงานระดับกึ่งผู้ชายนามงาṇได้ การให้การศึกษาของกรรมอาชีวศึกษานี้ ดำเนินไปในรูปของโรงเรียนสารพัดช่าง โรงเรียนอุตสาหกรรม ต่อเรือนองคาย โครงการช่างฝีมือทดสอบประเภทก่อสร้าง โครงการเปิดรับสอนวิชาชีพ ระดับช่างฝีมือ

5.5.3 กรรมการงาน

ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน มีหน้าที่

ก. ฝึกอาชีพแก่เยาวชนนอกโรงเรียน และคนว่างงานให้มีฝีมือประกอบอาชีพได้

ข. ทำการฝึกยกระดับฝีมือและอาชีพต่าง ๆ ตามความต้องการของธุรกิจอุตสาหกรรม ให้แก่คุณงานที่ทำงานอยู่แล้ว การฝึกแบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

- การฝึกเตรียมเข้าทำงาน (on-the-job-training)
- การฝึกยกระดับฝีมือ (up-grade-training)
- การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม (in-service-training)
- การฝึกซ่างฝึกหัด (apprenticeship training)
- การอบรมครูฝึกและหัวหน้าทำงาน
- การฝึกอบรมอาชีพที่ไม่ใช่ซ่าง

5.5.4 กรรมพัฒนาชุมชน

ดำเนินการฝึกอาชีพเกี่ยวกับการให้การศึกษาชุมชนในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ โดยศูนย์พัฒนาอาชีพ มี 2 แห่ง ที่สระบุรีและกาญจนบุรี เพื่อฝึกอบรมเยาวชน อายุ 15-24 ปี ในท้องถิ่นให้มีวิชาชีพและเป็นผู้นำของท้องถิ่น วิชาที่ฝึกได้แก่ ช่างเครื่องยนต์หรือการเกษตร

5.5.5 สถานีงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ฝึกอบรมเยาวชนในเขตที่มีการแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย โดยการฝึกอบรมในระดับกึ่งผู้ช้านาญงานแก่ผู้จบการศึกษาสายสามัญแล้ว แต่ไม่ได้เรียนต่อในหลักสูตรประจำ ได้มีโอกาสฝึกอบรมวิชาชีพที่ตนถนัดและที่ห้องถิ่นต้องการ จนมีความสามารถประกอบอาชีพได้ วิชาที่ฝึกได้แก่ ช่างเครื่องยนต์ ช่างก่อสร้าง ช่างรถยนต์ และหลักสูตรเกษตรกรรม

5.5.6 กรรมประชารังเคราะห์

จัดการศึกษาด้านสามัญและฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ให้แก่หกสูงต้องโภชั่งมารับการลงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์หกสูง ให้มีความสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และครอบครัวภายหลังการปลดปล่อย

ศูนย์ฝึกและพื้นฟูอาชีพคนพิการ ให้การอบรมวิชาชีพแก่คนพิการทั่ว ๆ ไปเพื่อให้ คนพิการสามารถประกอบอาชีพได้โดยไม่เป็นภาระแก่สังคม

5.5.7 กองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

ฝึกอบรมเยาวชนในท้องถิ่นกันดารและห่างไกลทางคมนาคมอันเป็นจุดอ่อนต่อ การแทรกซึมและบ่อนทำลายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ อบรมเยาวชนให้มีลักษณะเป็นผู้นำและ มีวิชาชีพเพื่อการดำรงชีวิตและช่วยให้ท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถเอาเรงงานซ่อนเร้นมาใช้ประโยชน์ และเป็นการช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น

5.5.8 กรมราชทัณฑ์

ดำเนินการให้การศึกษาด้านวิชาชีพแก่ผู้ต้องราชทัณฑ์ เพื่อให้ผู้ต้องราชทัณฑ์ มีความรู้วิชาสามัญหรือวิชาชีพติดตัวไป และสามารถนำไปประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีได้ ภายหลังจากที่พ้นโทษแล้ว

5.5.9 กรุงเทพมหานคร

ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมอาชีพประชาชนเพื่อประกอบอาชีพและเพิ่มพูนรายได้ โดยมีโครงการ 3 โครงการ คือ

- ก. โครงการส่งเสริมอาชีพประชาชน สวนลุมพินี
- ข. โครงการส่งเสริมอาชีพประชาชนสีมุ่งเมือง
- ค. โครงการพัฒนาอาชีพประชาชนแหล่งเสื่อมโกรມ

5.5.10 สำนักงานเยาวชนแห่งชาติ

ให้การฝึกอบรมเยาวชนตามหลักสูตรผู้ทำงานเยาวชนระดับตำบล ผู้ที่เข้ารับการ อบรมจะต้องศึกษาวิชาการเป็นผู้นำวิชาชีพ วิชาสามัญ และวิชานักการตลาดจนการ จัดกลุ่ม เมื่อสำเร็จแล้วจะได้รับเข้าทำงานเป็นผู้ทำงานเยาวชนระดับตำบล เป็นผู้ประสานงาน ระหว่างกลุ่มเยาวชนกับรัฐบาลและเอกชนในท้องถิ่นในด้านกิจกรรมเยาวชนต่าง ๆ

5.5.11 ศากดีเด็กและเยาวชนกลาง

ให้การฝึกอบรมแก่เด็กและเยาวชนตามกำลังศักยภาพในด้านวิชาชีพระยะสั้นสาขาต่าง ๆ วิชาที่ฝึกได้แก่ ช่างตัดผ้า ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างเครื่องยนต์ ช่างไม้ ช่างศิลป์ เกษตรกรรม

5.5.12 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ให้การฝึกอบรมแก่เยาวชนและประชาชนในกิจกรรมอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมในครอบครัว อุตสาหกรรมสิ่งทอ หัตถกรรมไทย เพื่อให้ผู้ได้รับการฝึกนำไปประกอบอาชีพ

5.5.13 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ก. กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินการเป็นโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการกลุ่มยุวเกษตรกรตัวอย่าง โครงการพัฒนาอาชีพยุวเกษตรกร โครงการอบรมที่ปรึกษา�ุวเกษตรกรประจำท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปประกอบอาชีพ

ข. กรมวิชาการเกษตร ให้การฝึกอาชีพแก่ประชาชนในด้านวิชาความรู้เกี่ยวกับเรื่องหม่อนไหม เรื่องของยางพารา เรื่องการใช้เครื่องมือจักรกลของเกษตร เป็นการยกระดับรายได้ของผู้ที่เข้ารับการอบรมในการที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ค. สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ได้ดำเนินงานจัดฝึกอาชีพให้แก่เกษตรกรมีความรู้ทางด้านอาชีพได้แก่ ช่างเครื่องยนต์ ด้านช่างฝีมือหัตถกรรม การจัดสาน โภชนาการและตัดเย็บเสื้อผ้า

ง. ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษ ดำเนินการโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการประกอบอาชีพอายุร่วมสมasan ทั้งอาชีพทางการเกษตรและอาชีพทางการผลิต สินค้าประเภทศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านโดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และรวมทั้งจัดหาตลาดสำหรับผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ

5.5.14 กระทรวงศึกษาธิการ

ดำเนินการศึกษาวิชาอาชีพเฉพาะอย่าง ซึ่งมีลักษณะวิชาโดยเน้นพะของตนเอง ให้การศึกษาอบรมทางวิชาอาชีพแก่นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นระดับหนึ่ง และผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายอีกระดับหนึ่ง โรงเรียนการฝึกมีดังนี้

- ก. โรงเรียนอุตุนิยมวิทยา
- ข. ศูนย์ฝึกการบินพลเรือนในประเทศไทย
- ค. ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี

5.5.15 กระบวนการคลัง

ดำเนินการฝึกผู้จัดการศึกษาและนักศึกษาตอนปลายเพื่อทำการสอนและผลิตเจ้าหน้าที่ศุลกากรให้มีความรู้ความสามารถปฎิบัติหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมศุลกากร คือ โรงเรียนศุลกากร สังกัดกรมศุลกากร กระบวนการคลัง

5.6 หน่วยราชการที่จัดบริการอาชีพ

เนื่องจากหน่วยงานของราชการมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินการในการฝึกอาชีพในระบบโรงเรียนเพื่อให้ประชาชนมีความชำนาญสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ลักษณะการจัดหลักสูตร การฝึกอาชีพระยะสั้นก็มีความแตกต่างกันไป และเป็นไปโดยกระแสจัดกระจาย ต่างคนต่างทำ เป็นการศึกษาที่ไม่มีระบบการเรียนการสอนที่แน่นอน วิชาการจัดหลักสูตรยังไม่สามารถมาตรฐานในการฝึกอาชีพว่าสามารถออกไปประกอบอาชีพได้

หน่วยราชการที่จัดบริการฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้นอย่างจริงจังและค่อนข้างเป็นระบบ หลักสูตรมีมาตรฐานที่แน่นอน มีการกำหนดอายุพื้นฐานความสามารถของผู้เรียน แต่หลักสูตร และเวลาเรียนมักเป็นไปตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ มีหน่วยงานหลัก 4 หน่วยงาน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือ

5.6.1 กรมการศึกษานอกโรงเรียน (การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ)

5.6.2 กรมอาชีวศึกษา (โรงเรียนสารพัดช่าง)

5.6.3 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

5.6.4 กรมแรงงาน (สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน)

5.6.1 การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ

ความเป็นมา

โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และจัดอย่างกว้างขวางของนักเรียน ฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อออกไปประกอบอาชีพ มีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ลักษณะการจัดการศึกษาเป็นหลักสูตรระยะสั้น เคลื่อนย้ายไปฝึกอบรมวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ตามความต้องการของประชาชน เมื่อประชาชนได้รับการฝึกอบรมจนไม่มีผู้ต้องการจะเรียนอีกแล้ว ก็จะเคลื่อนย้ายโรงเรียนไปปฏิบัติในท้องที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการฝึกอาชีพตามความถนัดและเพิ่มพูนความรู้และทักษะ

ต่อการดำเนินชีวิตและสามารถประกอบอาชีพและจัดหลักสูตรในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

วิชาที่เปิดสอน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับผู้ต้องการศึกษาหาความรู้ไว้ประกอบอาชีพหรือเพื่อปรับปรุงตนเองให้อยู่ในสังคมด้วยความสุข มี 6 ประเภทวิชา

ประเภทวิชาเกษตรกรรม

- การเลี้ยงไก่
- การติดตาต่อ กิง
- การเลี้ยงปลา
- การเพาะเห็ด

ฯลฯ

ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

- ช่างแกะและช่างซ่อมเครื่องยนต์เล็ก
- ช่างแกะและช่างซ่อมเครื่องยนต์ขนาดใหญ่และเครื่องยนต์ดีเซล
- ช่างเชื่อมโลหะ
- ช่างก่อสร้าง
- ช่างซ่อมและแก้ไขอิเล็กทรอนิกส์
- ช่างไฟฟ้า
- ช่างวิทยุและโทรศัพท์

ฯลฯ

ประเภทวิชาคหกรรม

- ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
- ช่างตัดเย็บเสื้อผ้าชาย
- อาหารและขนม
- ช่างประดิษฐ์ดอกไม้และของชำร่วย
- การถนอมอาหาร
- ช่างดัดผมและเสริมสวย

ฯลฯ

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

- วิชาบัญชี
- วิชาพิมพ์ดีด
- วิชาภาษาต่างประเทศ
- วิชาเลขานุการ
- วิชาการจัดการธุรกิจ

ฯลฯ

ประเภทวิชาศิลปและหัตถกรรม

- ช่างทอผ้าด้วยกีกระดูก
- ช่างทอผ้ามัดหมี
- ช่างسانย่านลิเกา
- ช่างทำเครื่องเรือน hairy
- ช่างไม้
- ช่างปั้น
- ช่างพิมพ์
- ช่างเครื่องหนัง

ฯลฯ

ประเภทดนตรีและนาฏกรรม

- ดนตรีไทย
- ดนตรีสากล
- ดนตรีพื้นบ้าน
- มโนहรา
- รำไทย

ฯลฯ

พื้นที่ดำเนินการ ผู้ประมงจะเรียนในโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ เรียนได้ทั้งในเมืองและในชนบทตามสถานศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1. โรงเรียนผู้ใหญ่ประจำที่ โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนกลางวันที่มีอุปกรณ์ การสอน พร้อมอยู่แล้ว ใช้เวลาเรียนตอนเย็นวันละ $2\frac{1}{2}$ – 3 ชั่วโมง มีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สอนวิชาอาชีพ ตามความต้องการของประชาชน

2. โรงเรียนผู้ไทยเชื้อสายที่ สอนโดยจัดเป็นหน่วยเล็ก ๆ เข้าไปให้บริการประชาชนตามท้องถิ่นหรือหมู่บ้านต่าง ๆ เปิดตั้งแต่ 9.00 – 15.00 น. สอนวิชาช่างตัดเย็บและช่างตัดผ้า

3. โรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ (ฝอค) สอนโดยจัดเป็นหน่วยเคลื่อนที่สำหรับบริการประชาชนในท้องถิ่นที่มีประชาชนหนาแน่น วิชาที่เปิดสอนส่วนใหญ่เน้นทางอุตสาหกรรมและคหกรรม เวลาเรียนเป็น 3 รอบ คือ

รอบเช้า 9.00 – 12.00 น.

รอบบ่าย 12.00 – 16.00 น.

รอบค่ำ 17.00 – 20.00 น.

ค่าใช้จ่าย ผู้เรียนจะต้องเสียค่าบำรุงและค่าวัสดุฝึกในการปฏิบัติบ้าง ตั้งแต่วิชาละ 40 – 140 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิชาที่เรียน